

Fordítva

Ha kerülnék ellenség kezébe

Ha kerülnék ellenség kezébe,
S vélem itt nem állna szóba senki;
Hogyha mindent elvennének tőlem —
Jogot ajtót nyitni, lélegezni
S mondogatni, hogy a lét túlélő,
S hogy a nép fog bíráként ítélni,
Ha ketrecbe dugnának, mint a barmot,
S ételemet a padlóra dobnák,
Nem hallgatnék, nem túrném a kínzást,
Nem is túrom én, mindent megírok,
S harangként lendítve csupasz testem,
Felverem az ellenséges éjt is,
Befogok a hangomba tíz ökröt,
Kezemmel az éjszakát ekézem,
Hullok majd testvérszem-óceánba,
Terhét hordva minden aratásnak,
S minden eskünek, messzetörőnek,
S mélyiben a silbak-éjszakának
Fellobban a béres-föld szempárja,
S elvillannak lánggal égő évek,
Lenin elsűvít vad zivatarként,
De a földön, mit enyészet nem bír,
Éltet, értelmet fog ölteni Sztálin.

Baka István fordítása

Napjaimat joghurtosdobozok, gyömolésládák és virággyászok között töltöm. Álmos szemű asszonyok vigyázzák minden lépésemet. Ha az unalom megunható, hamarosan jó kedvem támad.

Reggelenként lecsutakolom a lovakat, aztán megkefelem és megetetem őket, néha kilovagolok. Kapcsolatom az állatokkal és az emberekkel a lehető legegyszerűbb és legközvetlenebb: erősen félem őket, de nem akarom, hogy megnehezteljenek.

Simó Márton

Lazítás

Hagyjuk,
telepedjen a sötétség
tekervényeink közé...

És most örvendjünk.
Merüljünk a semmibe.

Így.

Nézzük:
olyan apró, kis, fekete
bogarak vagyunk.

Milyen nevetséges!

Fénykép, 1916

Ez, itt, egyik ösöm
— itt, mindjárt a hadnagy jobbján.
Előttük, mellettük,
mögöttük, mindenütt:
fegyverek, katonák.
A kép hátán,
ízelt, fekete betűkkel:
„édesapám ez az én gazdaságom”.

(Olvasónk írja)

A közönségesség heve

Olvasom a Szegedi Egyetem 1991. szeptember 27.-diki számában Podmaniczky Szilárd: A kis kazán heve c. írását. Nem bírom ki, hogy néhány észrevételt ne tegyek hozzá. Ha angolul írjuk ki, az már nem ugyanazt jelenti? Can I fuck you? Fuck me. Fuck you. Magyarul is mondja: „fussál, te marha.” „a te szaros széked lábához”. „A rombolásban nagy örömet lelem, találok.” „Nem herdalhatom el ezt a kibaszott tehetségemet.” „Na kérem, a bárdolatlanúságom magamnak szól, nehogy mellre szívja valaki.” Ha már közölte, másnak is szól! „Szeretkeznék (így finom, de finom a rohadt életbe).” „Filozófikus hullabaszás.” „Szép színes mondatokba öltözik a szellem.” Hát ezt mire érti a szerző? „Fa—K—m—i.” Hogy ez mit jelent — nem tudom. Nem vagyok elég művelt hozzá, „ng. Szomszéd szopd szét.” „Így voltál feltöltve, puncikám.” „Már messziről büzlöttél az élettől.”

Ha kamasz-gyerekek ilyeneket mondanak az utcán, azt mondjuk rájuk, hogy trágárkodnak, az írásban viszont — esztétikai elemek? Az esztétikum nem erkölcsös. Az erkölcsstelen is lehet szép? A stadistának biztosan a széperzetét kelti az ölés. Ezért öl. Most ez is művészet lenne? Akkor miért üeljük el? Tiljuk? Nem hiszem, hogy esztétikai mércék kizárólag korosztályokhoz lennének kötve. Ha beszélhetünk — és beszélünk — egyetemes kultúráról, kell lennie egyetemes esztétikumnak is. Az Eötvös Collégium emléklapokján ez állt: „Szabadon szolgál a szellem.” Akkor ez most egy szabad szellem? Ugye, mindenkinek tudnia kell, hogy ki mondta: „Minden ország támasza, talpköve a tisztá erkölcs.” Eötvös József és fia, Loránd álma volt egy egységes magyar műveltségi eszmény. Klebelsberg Kunó koncepciója is ismert, de korunkra az oktatás szakágakra esett szét, mondotta Keresztury Dezső.

Van-e irodalmi, esztétikai etika? az etika sokkal tágabb fogalom, hogy azt jogi úton lehetne szabályozni. Önmagunkban kell, hogy működjék. Nem csak biológiai, hanem erkölcsi óránk is van, már akinek van. Művészi szerethez nem ugyanaz, mint pornográf módon baszni? Valahol az erkölcs, az esztétika mélyén — szerintem ugyanaz. Van testkultúra, lélek-, ízléskultúrának is kell lennie! Ez a mai ilyen lenne? Az „ahogy” lenne a mérce?

Ilyen ízlésűek lennének ezek a ma fiatalok? Csak azért, mert fiatalok és maiak? Nem hiszem. Sőt. Bizom bennük, hogy nem ilyenek. Az esztétikai egészségük még nem halt ki belőlük.

Most egy jó „abgang” kellene, hogy ezt az írást befejezzem. (A legjobb lenne, ha a Szerkesztőség nem közölné!) Ez az írás nem filozófikus, hanem egy műveltségi hullabaszás! Meg vannak velem elégedve?

Dr. Veress Sándor
Szeged

Patkányok

Aki születésétől fogva vak, az nem tudhatja, mi az, amit ezzel elveszít, hiszen sohasem birtokolta a látást. Vagy a vak ember alkothat vizuális képet magában a vizuális megnevezés közvetítése nélkül a nyári búzamezőben pirosuló pipacsról?

Géczi János legújabb könyvében a világról mint (lehetséges) boldogságkertről beszél, amelynek összetartó ereje a szeretet: „Ez a szeretet — nincs rá pontosabb kifejezés — nem az emberi ragaszkodás-függés, a pszichikum működésének szép terméke, hanem a közös anyagság kifejeződése, az egymást nélkülözhetetlenség, az elválaszthatatlanság, amelyet névvel megfogni nem tudunk, de rögvest tapasztaljuk akkor, ha egy facsemetét kitépünk a földből. Ez a szeretet az, és annyi, ami és amennyi bennünk van a világból” — olvassuk a Patkányokban.

Megfelelkezne Géczi, ha a pipacsról nem is, de (mondjuk) a vakságról?

Nos, a boldogságkert a szerző szerint nem szépségkert, de haszonkert sem. A vak kertészt éppoly nehéz volna elképzelni a szépségkertben és — vagy haszonkertben, ahogy nárciszunkat a boldogságkertben...

A szépségkertben megbomlott a harmónia, mert a kert gazdája, az ember felszaggatta annak biológiai összefüggésrendszerét azzal, hogy megtagadta benne „rész-ségét”, az ennél többet akarásával megfosztva magát az idő és tér, mely az övé volt (vagy lehetett volna) kiteljesítésétől. Mindez persze csak akkor igaz, állítja, ha a környezet nem csupán maga az ember. „Rá kell döbbsenni — figyelmeztet —, hogy összefüggés van a díszítő funkcióvá silányított kert és az önmaga helyzetét, szerepét nem tudó ember között: viszontlátni kinn, ami nincs meg benn, nevetségesebb, mint az, hogy nem látni kinn és benn semmit.”

A civilizáció-ellenesség azonban nem adhat távlatot. A világból akkor van bennünk több, ha többet hozunk közelebb magunkhoz belőle. A megismerésnek egyetlen korlátja, hogy nem szabad a kisajátításba átesapnia. Annak nem önmagunk öncélú kiteljesítését kell szolgálnia, mondja Géczi, hanem a világgal való viszonyunkat, összetartozásunkat kell kifejeznie egy magasabb értékszínt: a kiteljesíthetetlen szeretetén. A kert motívuma Géczinél immáron nem a hagyományok, a világtól, hanem egy rendhagyó, a világra való visszavonulásként jelenik meg. A boldogságkert az anyagban magára ismerő szellem lakja be.

S ha mindez így számunkra „kivitelezhetetlennek” tűnne, Géczi meggyőz bennünket róla, hogy nem az. Kötetének íásaiban („kisnovellák és egyéb mulatságok”) Szabó Lőrinc-től örökölt panteizmusával és mágiához ragaszkodásával „tör át” nyersanyagán. (Biológiai felkészültsége nagyban hozzájárul mindehhez.)

A kötetben egyébként nincsenek „szabályos történetek”. Itt minden visszakerül a helyére: „Az élet értelme a megtalált állandóságban és egyensúlyban van”.

(Pátria Könyvek, 1991.)

Móricz Gábor